

SPECIFICUL INDEXĂRII DESPĂGUBIRILOR LUNARE ÎN CAZUL PIERDERII ÎNTREȚINĂTORULUI PENTRU PERIOADA ANTERIOARĂ INTENTĂRII ACȚIUNII

Maxim TODOROV,
Catedra de Drept

***Abstract:** The repair of the damages caused by the death of someone, knows a number of peculiarities concerning the manner of calculating it for the previous period of action initiating. The Art.280 letter c) Civil Code, allows the advance of civil action within the time revealed in the art.1419 paragraph 2 of the Civil Code. However, for the maximum individualization of the monthly amount of compensation it is necessary to separately calculate each of the monthly indemnity for the loss of the breadwinner.*

***Rezumat:** Repararea prejudiciului cauzat prin decesul persoanei cunoaște o serie de particularități în ceea ce privește modalitate de calculare a acestuia pentru perioada anterioară intentării acțiunii. Art.280 lit. c) C. civ., permite înaintarea acțiunii civile în limitele de timp relevate în art.1419 alin.2 C. civ. Cu toate acestea, pentru individualizarea maximă a cuantumului lunar al despăgubirii se impune necesitatea calculării separate pentru fiecare în parte a îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului.*

Răspunderea civilă delictuală, ca formă a răspunderii civile, ocupă un rol deosebit în rândul instituțiilor care au menirea să asigure restabilirea drepturilor subiective civile încălcate sau nesocotite. Răspunderea în caz de deces a persoanei vătămate stipulată în prevederile art.1419-1420 C. civ. constituie baza legală care stabilește cercul persoanelor îndreptățite a primi despăgubirile cuvenite. Principalul izvor în materia dată este Codul civil, ce are drept scop elucidarea persoanelor îndreptățite la repararea prejudiciului, durata de timp pentru care se încasează despăgubirea și periodicitatea acestora.

Cunoașterea normelor legale în domeniu, dar și a doctrinei care analizează instituția respectivă, are o importanță practică deosebită în vederea aplicării corecte și uniforme a legislației la acest capitol. Efectuând o analiză amănunțită a instituției reparării prejudiciului în caz de deces a persoanei vătămate, am constatat că reglementarea legală a acesteia este lacunară, iar în cadrul acestui demers științific, vom încerca să înaintăm o serie de propuneri de modificare și înlăturare a lacunelor respective.

Actualitatea temei abordate rezultă din frecvența fenomenelor care conduc la decesul persoanei, în special accidente rutiere, feroviare, aviatice, de muncă,

infracțiuni de omor etc. De regulă, în urma acestor fenomene se stabilește persoana vinovată în comiterea delictului,

Dar, problema nu se rezumă doar la identificarea persoanei vinovate, dar și la stabilirea ordinii de repararea a prejudiciului în caz de deces. Deși legislația civilă a Republicii Moldova conține prevederi care stabilesc răspunderea în caz de deces, suntem de părerea că ar mai trebui introduse unele chestiuni, care ar ușura aplicarea în practică a legislației civile. Or, menirea oricărui cadru normativ constă în apărarea drepturilor persoanelor vătămate, și restabilirea acestora în măsura posibilităților, adică realizarea a ceea ce în dreptul civil poartă denumirea de *restitutio in integrum*.

Potrivit informației prezentate de Biroul Național de Statistică pentru anul 2014, în Republica Moldova s-au înregistrat 172 infracțiuni de omor, în anul 2013 – 215 infracțiuni de omor, în anul 2012 – 223 infracțiuni de omor, în anul 2011 – 216 infracțiuni de omor, iar în anul 2010 – 265 infracțiuni de omor. În ceea ce privește accidentele rutiere, doar pentru anul 2014 s-au înregistrat 2564 de cazuri, o parte din ele având drept consecință și decesul persoanei. Similare este situația și pe anii precedenți anului 2014.

Cercetarea normelor civile ce vizează răspunderea în caz de deces a persoanei vătămate va porni de la studierea și analizarea literaturii de specialitate autohtone, practicii judiciare naționale în domeniul respectiv și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului pe cauzele moldovenești și după caz, a altor state. Stadiul de cercetare a tematicii puse în discuție nu este exagerat de bogat, literatura de specialitate, rezumându-se la comentarea normelor civile fără a aborda probleme majore cu soluții certe.

Repararea prejudiciului cauzat prin decesul persoanei se realizează sub formă de rate lunare, și pe o perioadă destul de îndelungată, conform legislației civile actuale a Republicii Moldova. Acest lucru impune necesitatea indexării despăgubirilor lunare ce se achită persoanelor îndreptățite. Calcularea indexării la îndemnizația lunară pentru pierderea întreținătorului ridică mai multe semne de întrebare, întrucât se atestă o deficiență de reglementare legislativă la acest capitol. Astfel, în prezentul referat ne propunem să abordăm problematica indexării despăgubirilor lunare pentru pierderea întreținătorului în toată complexitatea sa, în contextul actualelor reglementări.

Cadrul normativ civil ce reglementează repararea prejudiciului în caz de deces denotă o serie de lacune serioase în opinia noastră ceea ce privește determinarea despăgubirilor lunare ce revin persoanelor îndreptățite. În viața cotidiană se nasc o multitudine de litigii civile ce au ca obiect repararea prejudiciului în caz de deces, însă acestea nu au o soluție certă din cauza lipsei de fundamentare juridică.

În prezentul referat științific ne propunem să abordăm o problemă îngustă, rezultată inclusiv din practica judiciară, ce vizează posibilitatea indexării

îndemnizației lunare în caz de pierdere a întreținătorului pentru perioada anterioară intentării acțiunii. Specificul abordării va porni de la ideea că de la comiterea delictului civil soldat cu decesul persoanei a trecut o perioadă considerabilă de timp, iar persoana îndreptățită solicită ulterior repararea prejudiciului sub formă de rate lunare.

Primul aspect pe care îl vom pune în discuție vizează indexarea despăgubirilor lunare pentru perioada anterioară intentării acțiunii. Dacă decesul persoanei a survenit în urma comiterii unui delict civil, iar persoanele îndreptățite la repararea prejudiciului conform art.1419 C.civ. nu s-au adresat imediat după deces în instanța de judecată pentru încasarea indemnizației lunare în caz de pierdere a întreținătorului, dar după patru, cinci sau zece ani, atunci pot apărea viziuni diferite vis-a-vis de modalitatea de calcul a despăgubirilor lunare anume pentru perioada anterioară intentării acțiunii. Vom examina în continuare această situație în baza unui studiu de caz concret.

C.V. a decedat la data de 12.06.2003, fiind electrocutat în urma unui accident de muncă. Unitatea la care lucra C.V. în calitate de electromontor superior a fost recunoscută vinovată de producerea accidentului de muncă, în temeiul procesului verbal întocmit de Inspecția Muncii. După decesul lui C.V., fără întreținător a rămas numai C.S., fiul defunctului în vîrstă de 9 ani, întrucît soția acestuia C.T. era angajată în cîmpul muncii. La data de 25.06.2013, fiul defunctului C.S., în vîrstă de 19 ani s-a adresat în instanța de judecată cu o acțiune civilă prin care a solicitat încasarea din contul angajatorului a despăgubirilor lunare pentru pierderea întreținătorului pentru perioada de trei ani anterioară intentării acțiunii în temeiul art.280 lit. c) C.civ., cît și pentru perioada ulterioară intentării acțiunii pînă la finalizarea studiilor, dar cel mult pînă la împlinirea vîrstei de 23 ani, în temeiul art.1419-1421 C.civ.

După cum observăm, fiul defunctului s-a adresat în instanța de judecată după zece ani de la decesul întreținătorului. În acest caz, dificultatea rezidă în modul de determinare a prejudiciului, deoarece încasarea doar a salariului mediu lunar al întreținătorului decedat, nu este suficientă pentru realizarea *restitutio in integrum*. Insuficiența încasării salariului mediu lunar în contul despăgubirii lunare pentru pierderea întreținătorului se explică prin faptul că după zece ani de la producerea accidentului de muncă fenomenul inflației a condus la devalorizarea monedei naționale. Pentru a vedea cu cît s-a devalorizat moneda națională în perioada de timp vizată (12.06.2003 – 25.06.2013), este necesar a determina anumite criterii legale după care salariul mediu lunar al defunctului ar putea fi actualizat pînă la data examinării litigiului, și pentru perioada solicitată de reclamant (trei ani anterior intentării acțiunii, cît și pentru perioada ulterioară intentării acțiunii pînă la finalizarea studiilor, dar cel mult pînă la 23 ani). Cu regret, legislația Republicii Moldova nu stipulează modul de determinare a mărimii despăgubirilor lunare, dar nici modul de recalculare a salariului mediu lunar al defunctului, care ar putea

constitui îndemnizația lunară pentru pierderea întreținătorului, dacă ar fi fost stabilită prin acordul părților sau prin hotărâre judecătorească.

În primul rând, trebuie identificate actele normative care au tangență cu problematică pusă în discuție, trebuie analizată practica judiciară pe cauze similare și studiată jurisprudența CtEDO la acest capitol. Doar în urma unui studiu complex este posibil a ajunge la anumite concluzii, în funcție de care se vor stabili și soluțiile concrete în fiecare caz în parte.

Astfel, în legislația Republicii Moldova avem norma generală stipulată în art. 609 alin.5 C.civ. care prevede că: „Despăgubirile se acordă într-o sumă bănească globală. Pot fi acordate însă despăgubiri sub formă de plăți efectuate periodic în dependență de natura prejudiciului. *Despăgubirile sub forma de plăți periodice se indexează în dependență de rata inflației (s.n. Todorov Maxim)*”, de asemenea, și o normă specială prevăzută la art.1421 alin.3 C.civ., în conformitate cu care : „Sumele datorate pentru repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces vor fi indexate conform legii”.

În afară de normele legale indicate mai sus, există și Legea nr.278 din 11.02.1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu. Ținem să remarcăm că, legea menționată, reglementează modul de recalculare a îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului care deja a fost stabilită conform legislației în vigoare, și nu cea care urmează a fi stabilită prin hotărâre a instanței de judecată sau prin acordul părților. Mai mult ca atât, legea nominalizată prevede recalcularea îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului numai dacă decesul a survenit în urma accidentului de muncă, nu și a altui delict civil.

În ceia ce privește jurisprudența națională [1], constatăm că pricinile examinate se rezumă la încasarea îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului fără o argumentare juridică a modului de determinare a acesteia, inclusiv de instanța de recurs [2]. Jurisprudența CtEDO pe cauzele moldovenești este reprezentată de cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova [2], însă unele informații tangențiale utile, care ar viza problematica analizată, le putem extrage și din cauza Mikheyev contra Rusiei [3]. Ultima cauză invocată a avut ca obiect repararea pagubei în caz de vătămare, însă unele reguli generale explicate de CtEDO sunt aplicabile și în spețele cu repararea prejudiciului în caz de deces.

Prima soluție la speța indicată mai sus ar consta în stabilirea salariului mediu lunar pentru perioada vizată în acțiunea civilă, al unui electromontor superior similar care activează în același sector, privat sau public, în același tip de întreprindere sau înrudită acesteia. Astfel, dacă C.V. activa în calitate de electromontor superior la o unitate privată care se ocupa cu fabricarea produselor textile, spre exemplu haine, atunci putem lua în considerație salariul mediu lunar

al electromontorului superior care lucrează în aceeași unitate, iar în lipsa acestuia, într-o unitate cu obiect similar de activitate. Informația privind salariul mediu lunar brut și net pe diferite activități economice poate fi identificată la Biroul Național de Statistică, inclusiv pe site-ul oficial al acestuia [4].

Aplicarea metodei respective la aprecierea venitului ratat al defunctului întâmpină unele dificultăți expuse în Hotărârile CtEDO în cauzele: Mikheyev contra Rusiei din 26 ianuarie 2006, Ghimp și alții contra Republicii Moldova din 30 octombrie 2012. În prima cauză examinată, reclamantul s-a plîns în fața CtEDO pentru încălcarea de către statul rus a art.3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului în urma căruia a rămas invalid, solicitînd repararea prejudiciului material sub forma salariului pe care l-a ratat din cauza imposibilității de a munci pînă la atingerea vârstei de 65 ani. În cea de-a doua cauză, soția defunctului Ghimp Leonid s-a plîns la CtEDO pentru încălcarea de către statul moldovenesc a art.2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, solicitînd repararea prejudiciului material cauzat familiei sub forma salariului pe care l-a avut defunctul în timpul vieții. Diferența esențială dintre cele două cauze rezidă în modalitatea de calcul a despăgubirilor efectuate de către victima directă și cea indirectă.

În pct. 64-65 al Hotărîrii pe cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova, Înalta Curte explică distincția dintre aceasta și cauza Mikheyev contra Rusiei : „Curtea notează în continuare că prezenta cauză este diferită de cauza *Mikheyev* (citată mai sus) prin aceea că prima reclamantă a luat în calcul salariul real pe care l-a primit soțul ei înainte de moarte și nu salariul mediu pe economie cum a procedat reclamanta din Federația Rusă. În plus, în cauza *Mikheyev*, situația care viza venitul pierdut s-a complicat ulterior datorită faptului că reclamanta nu a inclus în calcul pensia de invaliditate pe care acela o primea de la stat. După cum a fost menționat mai sus, Curtea este conștientă că orice calcul al venitului viitor este predispus la un anumit grad de speculație, deoarece depinde de circumstanțe imprevizibile și de aceea este practic imposibil să se prevadă cu exactitate suma venitului pierdut. Însă, în prezenta cauză, ea nu consideră că metoda de calcul utilizată de prima reclamantă este excesiv de speculativă sau nerezonabilă. Ea notează, în primul rând, că calculul se bazează pe o metodă folosită de instanțele judecătorești naționale pentru calcularea venitului pierdut în circumstanțe legate de locul de muncă, chiar și în cazurile în care angajatorul nu este responsabil de moartea angajatului său. În plus, calculul făcut de reclamantă nu ia în considerare eventualele avansări în carieră, și nici capitalizarea veniturilor, și nici câștigurile pe care Leonid Ghimp le-ar fi putut obține după pensionare. În aceste circumstanțe, având în vedere faptul că prima reclamantă trebuie să crească singură doi copii, Curtea, făcând o evaluare echitabilă, decidă să acorde primei reclamante 50 000 EUR”.

Din cele remarcate de Înalta Curte rezultă că, la evaluarea salariului ratat de întreținătorul decedat, urmează a lua în considerație anume venitul pe care l-a avut

victima înainte de deces, nu și salariul mediu pe economie pe care ipotetic l-ar fi putut obține.

Însă, în speța pe care am pus-o în discuție mai sus, C.V. avea la momentul decesului, adică la 12.06.2003, un salariu mediu lunar de 1253,94 lei, calculat pe ultimele 12 luni înainte de evenimentul care i-a provocat moartea. Încasarea salariului mediu lunar în mărime de 1253,94 lei, pentru perioada de 3 ani anterioară intentării acțiunii (iulie 2010-iulie 2013), nu va fi o veritabilă *restitutio in integrum* în deplinul sens al cuvântului. În acest caz, apare necesitatea indexării venitului mediu lunar pentru actualizarea valorii pierdute pe parcursul anilor, însă Legea nr.278 din 11.02.1999 stipulează calculul inflației doar în cazul când despăgubirea lunară pentru pierderii întreținătorului a fost deja stabilită în modul prevăzut de lege. În speța noastră, instanța de judecată încă nu s-a expus asupra cuantumului îndemnizației lunare ce-i revine fiului C.S., mai ales în condițiile în care, despăgubirea se solicită și pentru perioada anterioară intentării acțiunii.

Cu toate acestea, indexarea venitului mediu lunar al defunctului C.V. în mărime de 1253,94 lei la situația anilor 2010-2013, inclusiv pînă la pronunțarea de către instanță a hotărîrii de judecată este posibilă și chiar imperativă. Or, actualizarea salariului mediu lunar al defunctului C.V. prin intermediul calculului inflației va arată ce venit concret era să obțină anume el în perioada vizată în litigiu pentru care se cere despăgubirea, și nu salariul mediu pe economie. Mai mult ca atît, potrivit legislației, indexarea este un mecanism permanent de recuperare, în baza salariului mediu lunar pe țară, a pierderilor suportate de persoanele îndreptățite la repararea prejudiciului [5].

În continuare vom explica modul de calcul al indexării pe baza speței enunțate mai sus, pentru perioada 2010 – 2014.

După cum am menționat mai sus, temeiul juridic al indexării îl constituie prevederile art.1421 alin.3 C.civ. care stipulează că: „Sumele datorate pentru repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces vor fi indexate conform legii”, dar și prevederile art. 4-6 ale Legii nr. 278 din 11.02.1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu. Același lucru este stipulat și în pct.29 al Hotărîrii Explicative a Plenului Curții Supreme cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces Nr.6 din 04.07.2005 [6], după cum urmează: „Se va avea în vedere că, potrivit art.1421 alin.3 C. civ. sumele datorate pentru repararea prejudiciului cauzat sănătății sau al prin deces pot fi indexate conform legii, iar potrivit Legii nr.278 din 11.02.1999, în cazurile respective se efectuează recalcularea despăgubirilor prin stabilirea unui coeficient individual”.

Astfel, art. 6 al Legii nr.278 din 11.02.1999 arată că: „În modul stabilit de prezenta lege, se recalculează și compensațiile pentru persoanele care au dreptul la recuperarea pagubei în cazul pierderii întreținătorului”. Referitor la formula de calcul a indexării, aceasta este reglementată de art. 4 alin.1 al Legii nr.278 din 11.02.1999, după cum urmează:

a) se determină coeficientul individual de recalculare, egal cu raportul dintre salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată a sumei de compensare a pagubei și salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei. Coeficientul individual de recalculare se determină cu o precizie de până la patru unități după virgulă;

b) se determină suma curentă de compensare a pagubei înmulțindu-se suma inițială de compensare a pagubei, stabilită după constatarea accidentului de muncă sau a bolii profesionale, cu coeficientul individual de recalculare. Noul quantum al sumei de compensare se stabilește în lei și bani”.

Potrivit alin.2 al aceluiași articol: „Quantumul salariului mediu lunar pe țară pentru anul precedent anului curent de plată, care se aplică la determinarea coeficientului individual de recalculare, se prezintă anual de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei spre a fi publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

Atragem atenția că nu trebuie confundat salariul mediu lunar pe țară care se publică de Ministerul Muncii și Protecției Sociale și a Familiei, anume pentru indexarea indemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului cu salariul mediu lunar pe economie care se utilizează în domeniul asigurărilor sociale [7].

Art.5 al Legii nr.278 din 11.02.1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu, arată că: „Recalcularea sumei de compensare a pagubei în modul specificat la art.4 alin.(1) se efectuează anual, începând cu 1 aprilie, în cazul când salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată depășește cu cel puțin 5 la sută salariul mediu lunar pe țară luat în calculul anterior al sumei de compensare”.

Aplicând normele citate la speță, în vederea calculării inflației determinăm coeficientului individual de recalculare pentru fiecare an separat (2010-2014).

Pentru anul 2010, adică perioada iulie 2010 – martie 2011 coeficientul individual de recalculare este egal cu 3,4694. Drept bază de calcul s-a luat:

a) salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată a sumei de compensare a pagubei – adică suma de 2747,6 lei pentru anul 2009, potrivit Informației Ministerului Muncii și Protecției Sociale cu privire la mărirea salariu mediu lunar pe țară pe anul 2009 [8]. Astfel, anul curent de plată este 2010, salariul mediu lunar pe anul precedent anului curent de plată este 2009, iar salariul mediu lunar pentru anul 2009 constituie 2747,6 lei;

b) salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei: pentru anul 2002 – 691,9 lei [9]; anul 2003 – 892,0 lei [10]. Media pentru anii 2002-2003 constituie 791,95 lei. Suma inițială de compensare a pagubei (despăgubirea lunară) de 1253,94 lei s-a calculat pentru perioada iunie 2002 – mai 2003. Din acest considerent, anume pentru perioada iunie 2002 – mai 2003 trebuie luat salariul mediu lunar pe țară, întrucât anume acești ani s-au luat la determinarea despăgubirii lunare în quantum de 1253,94 lei. Pornind de la faptul că perioada iunie 2002 – mai 2003 se identifică în doi ani concomitent, este necesar de a lua media salariilor medii lunare pe acești doi ani pentru a obține un singur salariu mediu lunar;

c) raportul dintre salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată a sumei de compensare a pagubei și salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei constituie: $2747,6 \text{ lei} : 791,95 \text{ lei} = 3,4694$. Coeficientul individual de recalculare se determină cu o precizie de până la patru unități după virgulă.

d) art. 5 arată că: „Recalcularea sumei de compensare a pagubei în modul specificat la art.4 alin.(1) se efectuează anual, începând cu 1 aprilie, în cazul când salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată depășește cu cel puțin 5 la sută salariul mediu lunar pe țară luat în calculul anterior al sumei de compensare”. Din această prevedere rezultă că indexarea se efectuează anual, începând cu 1 aprilie, respectiv anul de indexare va fi din luna aprilie 2010 până în martie 2011.

e) coeficientul individual se înmulțește cu suma inițială de compensare a pagubei (despăgubirea lunară): $1253,94 \times 3,4694 = 4350,41$ lei lunar pentru anul 2010. Pentru anul 2010, avem o perioadă de 9 luni (iulie 2010 – martie 2011), respectiv înmulțim suma de $4350,41 \times 9 \text{ luni} = 39153,69$ lei.

f) în concluzie, pentru perioada iulie 2010 – martie 2011, suma despăgubirii constituie 39153,69.

Pentru a nu reitera metoda de calcul expusă mai sus și pentru anii 2011-2014, vom reda sub forma a două tabele formula conținută în Legea nr.278 din 11.02.1999. Sintetizând ecuația aritmetică prezentată în tabelele de mai jos, putem deduce o formulă de calcul a indexării, după cum urmează:

S_{ap} = salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată;

S_{sp} = salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei;

S_{md} = salariul/venitul mediu lunar al victimei pe ultimele 12 luni înainte de deces;

P_{cd} = perioada de calcul a despăgubirii (aprilie anul curent de plată – martie anul următor).

C_{ir} = coeficientul individual de recalculare;

D_{li} = despăgubirea lunară indexată;

$$C_{ir} = S_{ap} : S_{sp}$$

$$D_{li} = C_{ir} * S_{md}$$

$$P_{cd} = D_{li} * 12 \text{ luni}$$

Determinarea coeficientului individual de recalculare a despăgubirii lunare în cazul pierderii întreținătorului pe anii 2010-2014

Coloana I	Coloana II	Coloana III	Coloana IV	Coloana V
Anul pentru care se determină coeficientul individual de recalculare	Salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată (lei md)	Salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei (lei md)	Raportul dintre: <u>Coloana II</u> <u>Coloana III</u>	Coeficientul individual de recalculare
Anul 2010	Anul 2009 – 2747,6 lei	Anul 2002 – 691,9 lei; Anul 2003 – 892,0 lei; Medie pe anul 2002-2003 – 791,95 lei.	2747,6:791,95 =	3,4694
Anul 2011	Anul 2010 – 2971,7 lei [11]	Anul 2002 – 691,9 lei; Anul 2003 – 892,0 lei; Medie pe anul 2002-2003 – 791,95 lei.	2971,7:791,95 =	3,7523
Anul 2012	Anul 2011 – 3193,9 lei [12]	Anul 2002 – 691,9 lei; Anul 2003 – 892,0 lei; Medie pe anul 2002-2003 – 791,95 lei.	3193,9:791,95 =	4,0329
Anul 2013	Anul 2012 – 3477,7 lei [13]	Anul 2002 – 691,9 lei; Anul 2003 – 892,0 lei; Medie pe anul 2002-2003 – 791,95 lei.	3477,7:791,95 =	4,3913
Anul 2014	Anul 2013 – 3765,1 lei [14]	Anul 2002 – 691,9 lei; Anul 2003 – 892,0 lei; Medie pe anul 2002-2003 – 791,95 lei.	3765,1:791,95 =	4,7542

Determinarea cuantumului concret al despăgubirii lunare ce se cuvine lui C. S. pentru pierderea întreținătorului potrivit art.1419-1420 C.civ. al Republicii Moldova, și Legea Nr. 278 din 11.02.1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu			
Perioada de calcul a despăgubirii lunare (pe ani)	Cuquantumul salariului mediu lunar a lui C.V. pe ultimele 12 luni înainte de deces	Recalcularea sumei de compensare a pagubei cauzate în caz de pierderea a întreținătorului pe o lună calendaristică	Cuquantumul concret al despăgubirii (în lei)
Iulie 2010 – Martie 2011	1253,94 lei	$1253,94 \text{ lei} \times 3,4694 = 4350,41 \text{ lei}$	$4350,41 \text{ lei} \times 9 \text{ luni} = 39153,69 \text{ lei}$
Aprilie 2011 – Martie 2012	1253,94 lei	$1253,94 \text{ lei} \times 3,7523 = 4705,19 \text{ lei}$	$4705,19 \text{ lei} \times 12 \text{ luni} = 56462,28 \text{ lei}$
Aprilie 2012 – Martie 2013	1253,94 lei	$1253,94 \text{ lei} \times 4,0329 = 5057,01 \text{ lei}$	$5057,01 \text{ lei} \times 12 \text{ luni} = 60684,12 \text{ lei}$
Aprilie 2013 – Martie 2014	1253,94 lei	$1253,94 \text{ lei} \times 4,3913 = 5506,42 \text{ lei}$	$5506,42 \text{ lei} \times 12 \text{ luni} = 66077,04 \text{ lei}$
Total iulie 2010 – martie 2014	-	-	222 377,13 lei (două sute douăzeci și două mii trei sute șaptezeci și șapte lei, 13 bani)
Aprilie 2014 – martie 2015	1253,94 lei	$1253,94 \text{ lei} \times 4,7542 = 5961,48 \text{ lei}$	5961 lei lunar pentru anul 2014

Sumând despăgubirea lunară ce îi revine fiului defunctului pentru perioada iulie 2010 - iunie 2014, la data prezumată a pronunțării hotărârii din 07 iulie 2014, unitatea debitor are o datorie față de C.S. în cuantum de 240 260,13 lei (două sute patruzeci mii două sute șazeci lei). De asemenea, unitatea debitor are obligația legală de a achita lui C.S. suma de 5961 lei lunar până la atingerea vârstei de 23 de ani, cu posibilitatea indexării anuale a acestei sume.

În principiu acesta este modalitatea de calcul a indexării aplicată pe speța indicată mai sus. Ținem să menționăm că speța nu este o doar o ipoteză, ci un caz practic care a fost examinat recent de instanțele naționale ale Republicii Moldova, începînd cu instanța de fond, apel și recurs. Autorul prezentului referat a avut calitatea de avocat al reclamantului C.S. în favoarea căruia s-a încasat îndemnizația lunară pentru pierderea întreținătorului, formula de calcul a indexării salariului defunctului C.V., propusă de avocat, fiind acceptată de instanța de fond, apel și recurs. Cauza poartă denumirea Colosenco Sergiu versus S.A. Tricon privind repararea prejudiciului cauzat prin pierderea întreținătorului¹. Încheierea de inadmisibilitate a recursului declarat de S.A. Tricon este disponibilă pe pagina web a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova². Decizia motivată a Curții de Apel Cahul expusă pe 27 de pagini este disponibilă pe pagina web a instanțelor de judecată naționale³.

Efectuînd o generalizare a celor expuse mai sus, putem sintetiza principalele idei în ceia ce privește indexarea despăgubirilor lunare pentru perioada anterioară intentării acțiunii:

- a. îndemnizația lunară pentru pierderea întreținătorului poate fi încasată pentru perioada anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani, conform art.280 lit. c) C.civ.;
- b. salariul mediu lunar al defunctului poate fi indexat dacă de la data decesului întreținătorului și pînă la adresarea în instanța de judecată a trecut o perioadă considerabilă de timp (spre ex. șapte sau zece ani);
- c. indexarea se efectuează în condițiile Legii privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu nr.278 din 11.02.1999;

¹ Decizia Curții de Apel Cahul din 14.05.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil: <http://instante.justice.md/cms/curtea-de-apel-cahul>.

² Încheierea de inadmisibilitate a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 26.08.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=21564.

³ Pagina web a Portalului instanțelor naționale de judecată. Disponibil: <http://instante.justice.md/cms/>.

- d. indexarea are loc prin stabilirea unui coeficient individual de recalculare care se înmulțește cu salariul/venitul mediu lunar al victimei pe ultimele 12 luni înainte de deces sau cu despăgubirea lunară stabilită prin acordul părților ori hotărîrea instanței de judecată;
- e. coeficientul individual de recalculare se determină prin raportarea mărimii a două salariului medii lunare pe țară, publicate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;
- f. raportul constă în împărțirea salariului mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată a sumei de compensare a pagubei și salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei.

Referințe bibliografice:

1. Pagina web a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova. Baza de date a hotărîrilor Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ [citât on-line 10.10.2015]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php.
2. Decizia Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 16 aprilie 2014 pe cauza civilă Sîrbu Irina versus Î.S. Cadastru, Inspecția Muncii și Inspectoratul teritorial de Muncă Călărași privind anularea actului administrativ, recunoașterea evenimentului ca accident de muncă, încasarea indemnizației unice, încasarea despăgubirii pentru pierderea întreținătorului copiilor minori și obligarea întocmirii procesului-verbal de cercetare a accidentului de muncă.
Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=9180 ;
3. Decizia Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 16 aprilie 2014 pe cauza civilă Sîrbu Irina versus Î.S. Cadastru, Inspecția Muncii și Inspectoratul teritorial de Muncă Călărași privind anularea actului administrativ, recunoașterea evenimentului ca accident de muncă, încasarea indemnizației unice, încasarea despăgubirii pentru pierderea întreținătorului copiilor minori și obligarea întocmirii procesului-verbal de cercetare a accidentului de muncă.
Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=9180 ;
4. Pagina web a Biroului Național de Statistică [citât on-line:10.10.2015]. S Salariul mediu. Serii anuale.
Disponibil:
<http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/03%20SAL/SAL01/serii%20anuale/serii%20anuale.asp>
5. Legea privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu: nr.278 din 11.02.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 11.03.1999, nr.024, art.1 alin.1: „Prezenta lege

- stabilește modul de recalculare a sumei inițiale, stabilite conform legislației în vigoare, de compensare a pagubei cauzate persoanelor care și-au pierdut capacitatea de muncă în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, precum și persoanelor care au dreptul la recuperarea pagubei în cazul pierderii întreținătorului, ca mecanism permanent de recuperare, în baza salariului mediu lunar pe țară, a pierderilor suportate de acestea”.
6. Hotărârea Explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție a R.M. cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces: Nr.6 din 04.07.2005, pct.23. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, [on-line], 2006, nr.6, pag.4 [citat: 26 martie 2014]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=15;
 7. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova: nr.1000 din 13.12.2013 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pe anul 2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.12.2013, nr.297-303;
 8. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2009: nr.03/448 din 13.03.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.03.2010, nr.37-38;
 9. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2002: nr.08/115 din 20.02.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.02.2003, nr.27-29/43;
 10. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2003: nr.08/209 din 02.03.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.03.2004, nr.39-41/94;
 11. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2010: din 18.03.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.03.2011, nr.40-42;
 12. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2011: din 16.03.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 16.03.2012, nr.49-52;
 13. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2012: din 15.03.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 15.03.2013, nr.56-59;
 14. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2013: din 21.03.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.03.2014, nr.66-71/361;
 15. Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova din 30.10.2012 [citat on-line: 10.10.2015]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-124597> ;

16. Hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Mikheyev versus Rusia din 26 ianuarie 2006 [citat on-line: 10.10.2015].
Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94377> ;
17. Decizia Curții de Apel Cahul din 14.05.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil:
<http://instante.justice.md/cms/curtea-de-apel-cahul/>;
18. Încheierea de inadmisibilitate a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 26.08.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil:
http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=21564;
19. BLOȘENCO A. „Obligații care se nasc din cauzarea de daune”, Cartea III, art.1398-1424. Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova, Vol.II. Ch: Ed. Arc,2006.1356 p. ISBN 9975-61-408-6;
20. CHIBAC Gh., BĂIEȘU A., ROTARI A., EFRIM O. Drept Civil. Contracte Speciale. Ch:Cartier, 2010. 568 p. ISBN 978-9975-79-620-0.
21. CLIMA N., EFRIM O. „Repararea prejudiciului în legătură cu cauzarea daunei sănătății”, Titlul VI. Manualul Judecătorului pe cauze civile, ediția II, 2013 Disponibil:
http://despre.csj.md/images/documente_despre.csj.md/biblioteca/Manualul%20Judecatorului%20pentru%20cauze%20civile%20Ediia%20II.%202013.pdf;
22. Pagina web a Biroului Național de Statistică [citat on-line:10.10.2015]. Salariul mediu. Serii anuale.
Disponibil:<http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/03%20SAL/SAL01/serii%20anuale/serii%20anuale.asp>;
23. Pagina web a Portalului instanțelor naționale de judecată.
Disponibil: <http://instante.justice.md/cms/>

Prezentat la: 18.12.2017